

Itä-Suomen Hyvinvointivoimala (VOIMALA)

Itä-Suomen Hyvinvointivoimala on koulutuksen ja työelämän uudistaja. VOIMALA kehittää kokonaisvaltaisia hyvinvointipalveluja, edistää näihin palveluihin liittyvää osaamista ja vahvistaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä. Painopiste on sosiaali-, terveys-, koulutus- ja työelämätoimijoiden välisessä yhteistyössä.

Yhteistyöverkoston taustalla on tarve lisätä alueen asukkaiden hyvinvointia sekä huolehtia osaavan työvoiman jaksamisesta ja saatavuudesta maakunnassa. Toiminta perustuu kokonaisvaltaisen, systemisen ajattelutavan omaksumiseen. Integroinnin avulla koulutetut eri alojen ammattilaiset pystyvät entistä paremmin vastaamaan tulevaisuuden palvelutarpeisiin.

VOIMALA-konsortion tärkein tavoite on yhteiskunnallinen vaikuttaminen; laaja-alaisen hyvinvoinnin edistäminen ja sen kehittäminen monitoimijayhteistyössä.

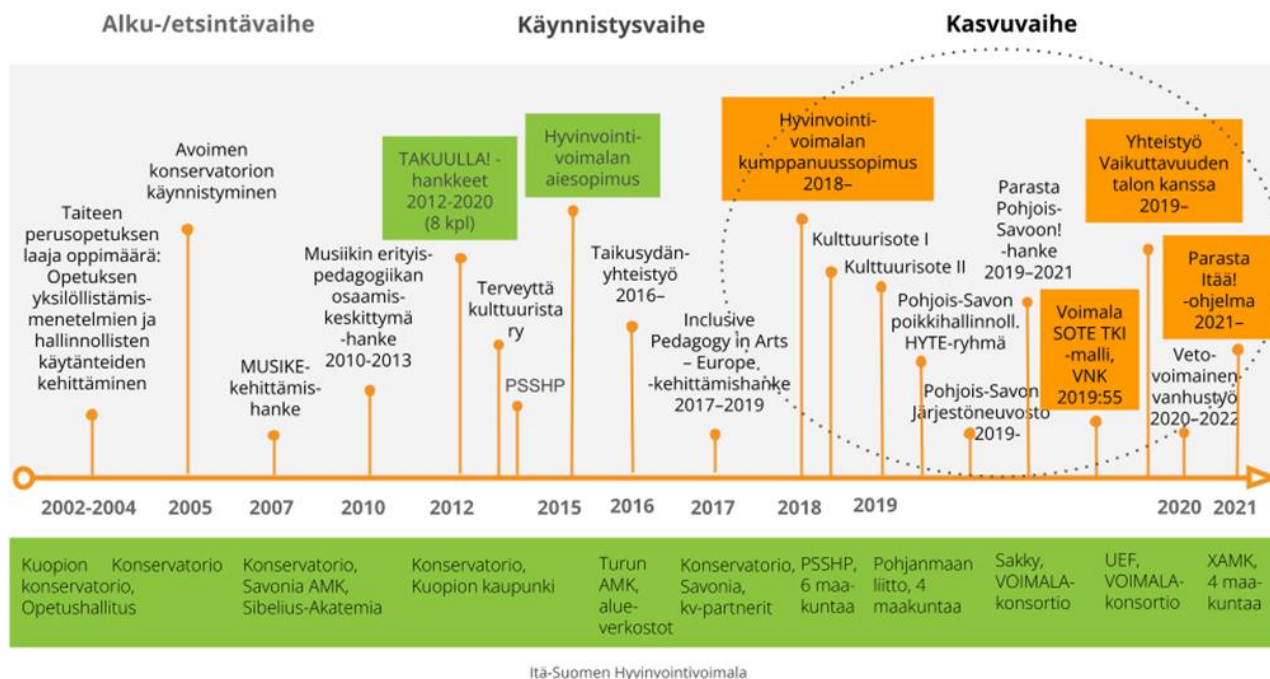
PARASTA ITÄÄ! -hankkeen/ohjelman myötä alueiden hyvinvointia ja osaamista vahvistavaa verkostomallia ollaan levittämässä kansalliseksi.

Voimalan tärkeimmät saavutukset

- Vuonna 2017 lausunto tulevaisuusvaliokunnalle: Taiteen ja kulttuurin merkitys tulevaisuuden työssä. Case: Itä-Suomen Hyvinvointivoimala
- Vuonna 2018 Vuoden taidekasvatusteko, perusteena työn laajuus, innovatiivisuus ja rohkeasti sektorirajat ylittävä yhteistyö
- Vuonna 2018 Voimala EU:n raportissa Voices of Culture (VoC) esimerkkinä sosiaalista osallisuutta edistävästä verkostoyhteistyömallista
- **Vuonna 2019 valtakunnallinen SOTEn tutkimus, kehitys- ja innovaatiomalli:** lähempään tarkasteluun valikoitui 12 mallia. Selvitystyöstä vastasivat OKM, STM, TEM, YM ja VM
- Vuonna 2020 lausunto tulevaisuusvaliokunnalle: Ikääntyminen ja tulevaisuuden Suomi. Raportti Ikääntymisen tulevaisuuksia 2060 julkaistiin 20.4.2022
- **Vuonna 2021 rahoitus PARASTA ITÄÄ! -hankkeelle (TEM),** tavoitteena Voimala-mallin levittäminen, soveltaminen ja jalostaminen kansalliseksi

Hyvinvointivoimalan käynnistäminen ja toiminnan vakiinnuttaminen Pohjois-Savossa

Itä-Suomen Hyvinvointivoimalan työ perustuu pitkäjänteiseen ja systemiseen kehittämiseen. Taustalla on lähes 20 vuoden työ, jonka aikana on tehty kymmeniä pilotoiteja hyvin erilaisissa työympäristöissä ja rinnalla kehitetty VOIMALA-verkostomallia. Erityistä kehittämistyössä on suunnitelmallisuus ja alueen keskeisten organisaatioiden sitoutuminen yhteistyöhön: hankkeet ja yhteistyöverkostot linkittyvät toisiinsa ja osaaminen kumuloituu (Kuva 1).

KUVA 1 Itä-Suomen Hyvinvointivoimalan kehityskaari (Itä-Suomen Hyvinvointivoimala 2021)

Voimala-yhteistyö vahvistettiin kumppanuussopimuksella vuonna 2017. Konsortion jäseniä ovat Kuopion kaupunki, Itä-Suomen yliopisto, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Savon koulutus kuntayhtymä, Savonia-ammattikorkeakoulu oy, Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Kuopion yksikkö, Kuopion konservatorion kannatusyhdistys ry, Tohtori Matthias Ingmanin säätiön Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopisto ja Kuopion Invalidit ry:n kansalaistoiminnan keskus Tukipilari. Kuopion konservatorion kannatusyhdistys ry toimi hallinnoijana 31.7.2021 saakka, minkä jälkeen vetovastuu siirtyi Savonia-ammattikorkeakoulu oy:lle.

1 Alku- ja etsintävaihe (2002–2011) – Maakunnallisen tahtotilan selvittäminen

Alku-/etsintävaiheessa toimintaa käynnistettiin Kuopion konservatorion, Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Kuopion yksikön sekä Savonia-amk:n Musiikin ja Tanssin yksikön yhteistyönä. Aluksi tunnusteltiin oppilaitosten, ml. Itä-Suomen yliopisto, sekä Kuopion kaupungin kiinnostusta integroida taide- ja kulttuuriosaamista osaksi sosiaali- ja terveysalojen koulutusta ja toimintaa.

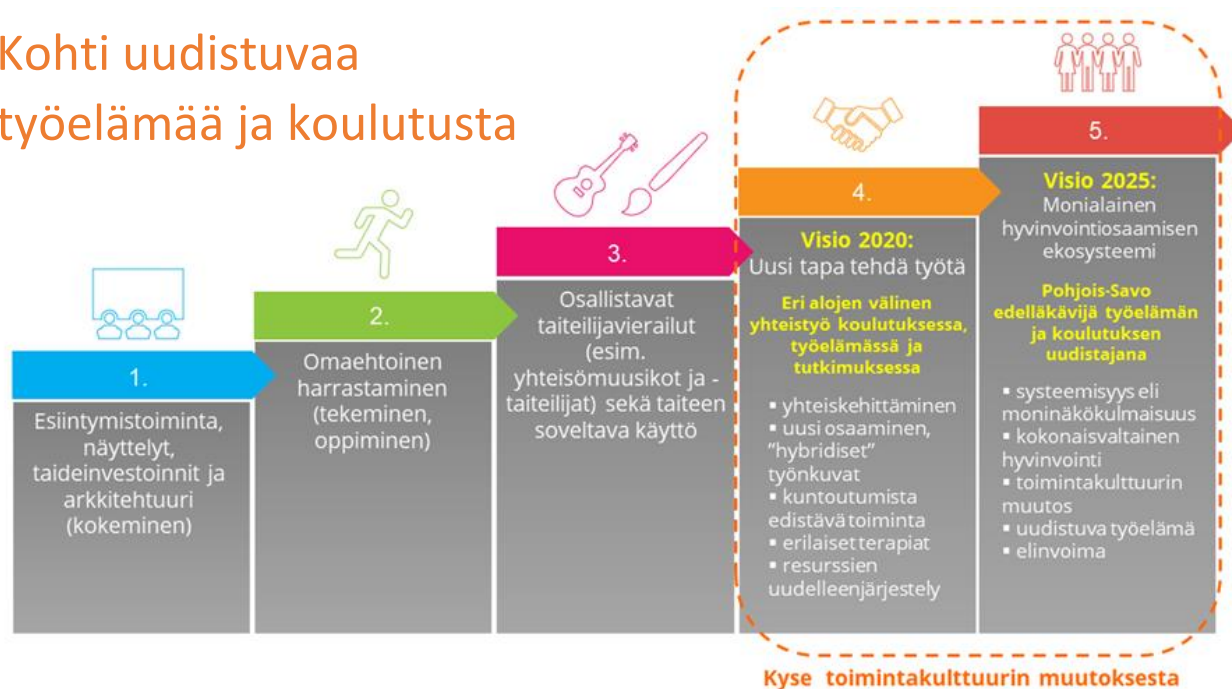
Ratkaiseva askel kohti toiminnan käynnistymistä oli opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön kiinnostuminen ideasta. Oli oikea aika: Vuosina 2007–2011 toteutettiin osana terveyden edistämisen politiikkaohjelmaa taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutusten selvitystyö, jota luotsasi VTT Assi Liikanen. Siihen sisältyi esitys Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -

toimintaohjelman käynnistämistä vuosiksi 2010–2014 (STM 2015). Liikasen myötävaikutuksella saimme Pohjois-Savon liitolta valmistelurahoituksen v. 2010, mikä mahdollisti pohjoissavolaisten johtajien ja eri alojen asiantuntijoiden kuulemisen ja sitouttamisen yhteistyöhön. Lähdimme heti rakentamaan monialaista ja -toimijaista aluekehittämisverkostoa!

2 Käynnistysvaihe (2012–2017) – VOIMALAN kumppanuussopimuksen allekirjoittaminen

Käynnistysvaiheen aikana verkostoyhteistyö laajeni kansalliseksi ja toiminta herätti myös kansainvälistä kiinnostusta. Voimalan aiesopimus allekirjoitettiin vuonna 2015 ja kumppanuussopimus vuonna 2017. Nimeksi vahvistettiin Itä-Suomen Hyvinvointivoimala (VOIMALA). Konsortio päätti keskittyä työelämän sekä koulutuksen uudistamiseen ja visioksi 2020 asetettiin UUSI TAPA TEHDÄ TYÖTÄ. Kulttuurihyvinvointi sisällytettiin osaksi kokonaisvaltaista hyvinvointia ja vision kirkastamiseksi luotiin myös kansalliseen käyttöön levinnyt työkalu Kulttuurihyvinvoinnin portaat. Voimalla-työ kohdistuu portaikon askelmille 4 ja 5 (Kuva 2).

Kohti uudistuvaa työelämää ja koulutusta

KUVA 2 Kulttuurihyvinvoinnin portaat (Itä-Suomen Hyvinvointivoimala 2021)

Pilotoinnit ovat menetelmä kohti toimintakulttuurin muutosta. Käynnistysvaiheen aikana toteutetuissa TAKUULLA-hankkeissa (8) tehtiin kymmeniä työelämäkokeiluja ja kehitettiin **systemisesti erityistä tukea tarvitsevien asiakasryhmien palveluja**. Merkittävä osa toiminnasta kohdistui sosiaalihuoltolain alaisiin palveluihin, esimerkiksi lastensuojeluun, omaishoitoon, vammaispalveluihin ja vanhustenhuoltoon. Pilotointeja tehtiin myös päiväkodeissa, esiopetuksessa, alakoulussa, sairaalakoulussa, KYSissä, Kuopion psykiatrian keskuksella, Savon ammattiopistolla ja järjestöissä.

Systeminen lähestymistapa osoittautui rahoitusmallien näkökulmasta haastavaksi, mutta toiminnan mallintaminen ja vakiinnuttaminen mahdollistui opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän erityisavustuksen (v. 2015) ja Kuopion kaupungin myöntämän perintörahoituksen (v. 2016) turvin.

3 Kasvuvaihe 2018 → VOIMALA-toiminnan vakiintuminen ja leviäminen kansallisesti

Merkittävin yhteistyön tulos on VOIMALA-verkostoyhteistyömalli, joka tunnistettiin kansalliseksi SOTEn tutkimus-, kehitys- ja innovaatiomalliksi v. 2019 (VNK 2019:55). VOIMALAN kumppanuussopimus astui voimaan 1.1.2018 ja visioksi 2025 asetettiin Monialainen hyvinvointiosaamisen ekosysteemi. Kokonaisvaltainen, systeeminen ajattelutapa ja ilmiölähtöisyys edellyttävät vahvaa poikkihallinnollista yhteistoiminnan kulttuuria yli organisaatorajojen. Koulutuksen ja työelämän kehittämisestä rinta rinnan syntyy elinvoimaa, kilpailukykyä sekä veto- ja pitovoimaa kuntiin, hyvinvointialueille ja maakuntiin. **Kyse on yhteiskunnallisesta toimintakulttuurin ja rakenteiden muutoksesta**, uudesta tavasta ajatella, toimia ja johtaa.

Koska tutkimusten mukaan noin 10 prosenttia väestöstä tai palveluja käyttävistä asiakkaista kerryttää 70–80 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista, on **kustannustehokasta kehittää myös yksilöllisiä, räätälöityjä palveluja**. Ihmis- ja ilmiölähtöisessä yhteiskehittämisessä ovat mukana asiakkaat, eri alojen asiantuntijat, sidosryhmät ja päättäjät. Yhteiskehittämisverkostoihin kootaan toimijat käsiteltävän ilmiön ja kohderyhmän mukaisesti, tavoitteena osallisuuden ja tasavertaisuuden lisääminen sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Synteesillä saavutetaan parempi yhteinen ymmärrys asiakkaan tarvitsemasta tuesta ja pystytään tarjoamaan aiempaa asiakaslähtöisempiä ja yksilöllisempiä palveluja.

Omien vahvuuksien, harrastuneisuuden, luovuuden, mielenkiinnon kohteiden ja eri tavoin hankitun osaamisen **hyödyntäminen** osana asiakastyötä sekä palvelujen yhteiskehittämistä lisää työmotivaatiota, työhyvinvointia ja työssä viihtymistä sekä vähentää rekrytointeja. **Organisaatioiden johdon sitoutuminen** uuteen tapaan ajatella, toimia ja johtaa mahdollistaa yksilölliset ja joustavat palvelut, työnteon tavat sekä toimintakulttuurin muutoksen.

Verkostomainen toimintatapa, olemassa olevien resurssien hyödyntäminen, erilaisten hankkeiden mahdollistamat synergiaedut, systeemijattelun edistäminen, yhteiskehittäminen ja monialaisuus muodostavat VOIMALAN toimintamallin avainsanat. Alueellisten koulutusorganisaatioiden osallistuminen verkostoyhteistyöhön mahdollistaa eri koulutusasteet ja -alat ylittävän koulutuksen sekä koulutuksen ja työelämän yhteiskehittämisen. (VNK 2019:55.)

Voimalan tärkeimmät saavutukset

- Vuonna 2017 lausunto tulevaisuusvaliokunnalle: Taiteen ja kulttuurin merkitys tulevaisuuden työssä. Case: Itä-Suomen Hyvinvointivoimala
- Vuonna 2018 Vuoden taidekasvatusteko työn laajuuden, innovatiivisuuden ja rohkeasti sektorirajat ylittävän yhteistyön perusteella
- Vuonna 2018 Voimala EU:n raportissa Voices of Culture (VoC) esimerkkinä sosiaalista osallisuutta edistävästä verkostoyhteistyömallista
- **Vuonna 2019 valtakunnallinen SOTEn tutkimus, kehitys- ja innovaatiomalli (VNK 2019:55)** Selvitys Toimintamalleja sosiaali- ja terveysalan tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatio-toiminnan edistämiseen <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161810>
- Vuonna 2020 lausunto tulevaisuusvaliokunnalle: Ikääntyminen ja tulevaisuuden Suomi. Raportti Ikääntymisen tulevaisuuksia 2060 julkaistiin 20.4.2022
- **Vuonna 2021 rahoitus PARASTA ITÄÄ! -hankkeelle (TEM), tavoitteena Voimala-mallin levittäminen, soveltaminen ja jalostaminen kansalliseksi**